

Мініна О. М.

Етнохореологічні дослідження народної традиційної танцювальної етнокультури болгар України

В статті аналізується сучасний стан вивчення та збереження народної традиційної танцювальної етнокультури болгар України в контексті сучасних тенденцій розвитку української етнології та етнохореології.

Ключові слова: танцювальна етнокультура болгар, болгарари України, етнохореологія, танцювальний фольклор, болгарський танець.

Актуальність теми. На початку ХХІ ст. відбувається загальносвітовий процес культурної еволюції, що супроводжується складною взаємодією новаторства і традицій у всіх сферах світової культури і мистецтва, який призводить до осмислення нових естетичних парадигм через призму пізнання культурних здобутків минулого та сьогодення. Помітне місце посідає дедалі зростаюча зацікавленість щодо вивчення, збереження, професійної реконструкції та інтерпретації доісторичної архаїки, автентичних матеріалів, складових середньовічної культури та етнокультурних традицій, захоплення народним мистецтвом та фольклоризмом. При цьому слід підкреслити, що відбувається процес різнобарвного переосмислення фольклору від автентичної вторинної репрезентації до жанрово-стильової переорієнтація, інваріантності та якісної модифікації, органічного синтезу декількох протилежних жанрів і стилів або традиційних культур, тощо. Про те свідчать, напри-

клад, чисельні міжнародні та регіональні етнофестивали («Країна мрій»), присвячені інтерпретації та репрезентації різних традиційних культур в професійному та аматорському мистецтві; фольклорні фестивали («Извор»), які стали своєрідним джерелом відродження та збереження етнокультурної спадщини предків і розвитку національної традиції у сучасному соціумі тощо.

Сучасна Україна є багатонаціональною державою, сповненою чисельним різноманіттям етнічних традицій з яскраво визначеними осередковими субкультурними характеристиками та досвідом мирного співіснування з сусідами. Характерною рисою сучасного духовного життя є посилена увага до регіональних національно-культурних проблем, зокрема намагання відтворити забуті культурні практики, форми проведення дозвілля та власну ментальність.

Традиційна культура народів України, зокрема болгарського, – явище складне і

самобутнє. Її коріння сягають в глибінні тисячоліть, а специфічні національні риси обумовлені історичними співвідношеннями з сусідніми державами та довготривалою боротьбою за незалежність, що і є символом національної свободи, духовності і самодостатності. На початку XXI ст. вона хоча і побутує в трансформованому вигляді, однак ще характеризується активністю функціонування в пасивно-побутовій формі існування та доволі стійкими етнічними компонентами, вивчення і фіксація яких потребує ретельного всебічного комплексного дослідження з залученням найсучасніших технічних можливостей, що і зумовило актуальність дослідження.

Феномен довготривалого функціонування в суспільстві певної етнотрадиційної культури, невід'ємним структурним елементом якої є художня творчість, є свідченням того, що вона є дуже важливою складовою духовного життя народу, цінною спадщиною, важливим джерелом, вивчення і усвідомлення якої сприяє збереженню етнічного генофонду та розвитку національної самобутності. Тому, комплексне дослідження народної культури і всебічний аналіз її складових, зокрема болгарського танцювального фольклору, є актуальним в теорії та практиці культури, мистецтвознавства та освіти, для реалізації якого необхідно висвітлити науковий рівень дослідження окресленої проблематики в галузі етнології та мистецтвознавства.

Об'єктом дослідження даної розвідки є культурний феномен народної традиційної танцювальної культури болгар України, а *предметом* - сучасний стан вивчення традиційного танцювального мистецтва болгар у загальному контексті становлення і розвитку етнології та етнохореології. *Мета* таких студій – з'ясувати рівень наукового дослідження субетнічних та регіональних особливостей танцювальної культури болгар України.

Завдання роботи полягає у висвітленні генези фахового вивчення болгарського народного традиційного танцювального мистецтва.

Ранні звертання до проблеми. Різноманітні відомості щодо традиційної культури, зокрема танцювальної, болгар численні й різноманітні. Найстародавніші відомості про традиції виконання танцю містяться в писемних пам'ятках IX ст. Наприклад, відповідаючи на питання Борис I, папа Микола згадує про традицію військових перед битвою з ворогом виконувати заклиральні танці у супроводі відповідних пісень. Про традиційні старовинні болгарські святкування, які супроводжувалися свирнями, гайдами, типанами, антифонами хора, великденськими, Лазарськими, коледними, хороводними, ігровими та іншими піснями, повідомляють літописці IX ст. такі як Презвітер Козма та Єфрем Сирин, римський представник X ст. Єпископ Петро Солінат, візантійський науковець XIV ст. Нікофор Григораса, німецький

вчений і дипломат в Царіграді XVI ст. професор Стефан Герлах [1, с. 9]. Їх зафіксовані спостереження дають можливість науковцям дослідити принципи колективної художньої виконавської творчості того часу во взаємодії та відповідності функціонального навантаження складових синкретичного музично-танцювального мистецтва, зокрема умов, часу, місця, обставин, форм виконання, складу виконавців тощо.

Безперечно, що ці писемні свідчення мають певну наукову цінність, хоча і дають лише загально-емоційну уяву про техніку танцювальних рухів того часу та негативне відношення церковників щодо живучих язичницьких стародавніх традицій в побуті народу, таким чином невілюючи їх сокрально-семантичне значення. Проте, вони дозволяють сучасній етнохорології більш точно реконструювати архаїчну традиційну систему виконання ритуально-обрядових танців, зокрема тих, що зафіксовані на монастирських і церковних стінописах. Композиційно-просторові малюнки спокійного жіночого танцю з музикантами в центрі, зображеного на фресках при церкві «Різдво Христове» в с. Арбанасі Великотирнова XVI ст., та зафіксовані положення танцівників в більш динамічному мішаному хоро у супроводі оркестру зі свіркою, інструментом, схожим на зурна, і двома типанами в Церкві Рильського монастиру (середина XIX ст.) – надають можливість дослідити склад, форми,

костюми, музичний супровод, характер, різнобарвність та технічну складність виконання танцювальних рухів, особливо рухів ніг.

Відомості щодо танцювальних традицій та описи народних танців містяться в роботах чужинців і болгар XVIII-XIX ст., таких як Кузинері, граф д'Отрив, Ами Буя, Огюст Дозон, Фелик Каніц, Иречек, Василь Чолаков, Любен Каравелов та ін. Наприклад, детально описуючи виконання ведмежого танцю, в якому молодий чоловік, одягнений у ведмежу шкуру, імітує ігри та рев ведмеда, Е. Водовозова багато уваги приділяється опису художнього виконання та зміні фігур в точному дотриманні такту. Карл Мехен (1897), досліджуючи народні танці західної та східної Болгарії, перш за все зазначає відмінності в стилі їх виконання, порівнюючи техніку кроків, присідань відповідно структурі такту, метру й ритму. Міладінови намагаються реалізувати ідею вивчення пісенно-танцювальної культури болгар в так званих народних школах, звертаючи увагу на манеру їх виконання, традиційного функціонального призначення з відповідними коментарями щодо тенденцій поступового заміщення інструментального супроводу голосовим.

В Україні збирати і досліджувати фольклор болгар-переселенців розпочали в XIX ст. Перші записи від болгарських мешканців Бессарабії у 1824 р. зробив Ю. Венелін, акцентуючи увагу на збиранні

словесності болгарських переселенців – він в своїй роботі довів, що болгари, які з'явилися на українських землях внаслідок чисельних переселень у XVIII ст., принесли з собою своєрідний побут та культуру, а тривале перебування за межами своєї батьківщини створило специфічні умови, за яких більшість форм, видів і жанрів народного мистецтва не тільки збереглися, а й виявилися стійкішими ніж у Болгарії, та запропонував план збирання археологічного, етнографічного, фольклорного та філологічного матеріалу [2, с. 111].

У вивченні культурних традицій болгарської діаспори в XIX ст. й організації спільних українсько-болгарських експедицій важливу роль відіграло «Одесское общество истории и древностей», створене у 1839 р., і вже більш-менш систематичного характеру збирання й видання фольклору болгар південної України набуло наприкінці XIX–початку XX ст. Це етнографічні роботи Н. Кауфмана та збірки пісень, зібрані Іваном Тодоровим [2, с. 111-113]. При цьому слід відзначити бездоганні записи полковника Г. Янкова [3], який, фіксуючи пісні, дотримувався принципу, згідно з яким написання слів відповідало їхньому звучанню; також було систематизовано збірку пісень, поділену на три групи (історичні, ліричні та обрядові) та надано ретельні описи ігор та звичаїв, відомості про обставини, за яких виконуються пісні, коментар, що пояснює специфіку болгарського весілля, тлумачення і переклади

турецьких слів, тощо [4, с. 84-105]. Така якісна фіксація і паспортизація польового матеріалу значно полегшує процес його наукового аналізу й може використовуватися для розв'язання окремих проблематик в галузі етнології та етнохореології, не зважаючи на те, що спеціальне дослідження саме танцювальної культури болгар там відсутнє.

Майже одночасно з Г. Янковим збирацьку роботу провадив Атанас Варбанський, який записував пісні серед болгарського населення Таврії. Результатом його багаторічної праці став збірник «Песните на бердянските болгари» [5], що дає уяву про пісенну культуру цілого району, охоплюючи всі моменти народного життя. Однак відомості щодо танцювальної культури там майже відсутні і систематизація матеріалу не завжди витримана. Повторні записи, які проводилися на цій території через 50 і 70 років учасниками українських фольклорних експедицій, підтвердили стійкість фольклорної культури у болгарській діаспорі – більшість пісень або їх варіанти, записані свого часу А. Вербанським, продовжують побутувати у репертуарі місцевих співаків [2, с. 116].

Перші збірники про народну художню творчість болгарських переселенців Бессарабської, Херсонської та Таврійської губерній мають вузько регіональну спрямованість. У них публікуються переважно традиційні пісні певної місцевості або репертуар одного виконавця. Їх науко-

ва цінність виявляється в фіксації факту живого функціонування фольклору у певних територіально-часових координатах, матеріал якого є дуже важливим для історії порівняльних досліджень.

При цьому слід зазначити, що перші відомості про традиційну культуру осередків болгарських колоній Кримського півострова (заселення з 1802 р) з'являються лише на початку ХХ ст. у працях Олександра Музиченка. Вони написані на основі безпосередніх спостережень і мають виняткове значення, оскільки засвідчують, що болгаро-переселенці Феодосійського повіту на той час ще свято дотримувалися законів і традицій, які були перенесені їхніми дідами і батьками з Болгарії, а в складових весільної обрядовості зберігалися архаїчні риси, які вже зникли в самій Болгарії. Дослідник звертає увагу на те, що в старовинних «загорських» піснях (тобто вивезених з Болгарії) забуваються розпиви та мелодії і тільки завдяки змісту продовжують жити в народній пам'яті у формі оповідань. Він також зазначає, що поширеним є явище скорочення пісень на хоро, зазвичай кінцівки залишаються недоспіваними і, таким чином, зміст втрачається. Розмірковуючи про синкретизм народної творчості, учений відзначає втрату зв'язку між піснею та обрядом і надає опис, пов'язаний з обрядовим танцем «цинцинигар», який виконується та третій день Різдвяних свят після церковної служби. Крім цього, дослідник порушує питання про

особисту і колективну творчість, виявляє побічні впливи на народну словесність кримських болгар [6, с. 37; 7, с. 17-29; 8, с. 446-460].

Ставлячи за мету виявити шляхи етнічної міграції таврійських болгар за допомогою лінгвістичного аналізу, Микола Державін [9] довів, що там, де болгарські села не групуються, а розташовані поряд з українськими й російськими, відчуються зміни в побуті, традиціях і народній творчості; але там, де села групуються, виникають прекрасні умови для збереження мови і фольклору. Не зважаючи на те, що дослідження О. Музиченка і М. Державіна мають більш лінгвістичний напрям, проте зібрані і проаналізовані ними етнографічні матеріали є дуже цікавим для етнохореологів, оскільки в них містяться відомості про побут, народні звичаї й обряди переселенців, а в музично-поетичних текстах пісень, які є складовими синкретичного танцювального мистецтва, ще зберігається на поверхні закодована інформація щодо сокрально-семантичного та функціонального призначення танцю, засобів його виконання тощо.

З часом польові записи дослідників з хорошою фаховою підготовкою стають більш повними і точними. На початку ХХ ст. професор Махайло Арнаудов - фольклорист і етнограф та педагог Горо Горюв, – комплексно описують зображення і нестиранські ритуальні танці, а К. Харалампієв і К. Дженев розробляють

єдину універсальну систему хореографічної фіксації танцювальних рухів та техніки виконання. [1, с. 6, 9-10]. Як наслідок плідної роботи, узагальнення багаторічної роботи дослідників болгарської традиційної танцювальної культури, з'являється підручник С. Д. Веларова [1], в якому узагальнюються та аналізуються практичний досвід як видатних митців-хореографів сучасності, так і танцювальних колективів, висвітлюється джерельна база всебічного опанування традиційних танцювальних мистецтв від стародавніх описів до сучасного побутування з регіонально-означеними характеристиками музики, костюму та лексики танцювальних рухів. Головним чином ця робота зорієнтована на прикладне використання народної хореографії та професійну підготовку фахівців-хореографів, що займаються цим напрямком як в аматорському, так і в професійному мистецтві.

До польових і архівних матеріалів болгарського фольклору дослідницький інтерес виявляли історики, лінгвісти, мистецтвознавці, фольклористи та педагоги, зокрема І. Срезневський, П. Сокальський, М. Сумцов, О. Потебня, О. Шульговський, Ф. Колесса, К. Квітка, С. Джуджев, А. Варбанский, Д. Христов, Д. Державін, В. Стоїн, М. Гайдай, Х. Обрешкова, П. Панова, Р. Карцарова, О. Правдюк, С. Гриця, М. Михайлов, Б. Цонев та ін. Вони внесли вагомий внесок у розвиток болгаристики, розглядаючи

окремі аспекти традиційної культури, зокрема «мусичного» та «пластичного» фольклору, розмежували, систематизували та класифікували його за зовнішньою формою, організацією та складом виконавців, жанрами та видами тощо. Окрім цього, танцювальний фольклор розмежували, систематизували і класифікували не лише за жанрами, регіональними особливостями виконання, організацією виконання. Його розгрупували на хора, леси, ансамблеві й індивідуальні танці розрізняючи їх:

- за складом виконавців: чоловічі, жіночі та мішані;
- за видом музичного супроводу: вокальний або інструментальний (гедулка, гусла, тамбура, кавал, гайда, свирка, цафара, двоянка, зурна, дюдюк, тепан, даул, тарам бука, дааре, акордеон, кларнет, контробас та ін.);
- за складністю рухів: прості і складні;
- за тактовим розміром, метроритмічною будовою мелодики;
- за сезоном виконанням: весняні, літні, осінні та зимові;
- за добовим часом виконання: денні або вечірні;
- за святами та карнавальними грищами: кукери, сурвакари, джамалії та ін.;
- за звичаями та обрядами: коледуване, ладуване, Трифон Зарезан, лазаруване, буенец, Еньова буля, нестинарство, русалії та ін.;

- за зовнішньою формою: наприклад, водени (розімкнені) хората та лесите, які зазвичай мають форму півкола з початком і кінцем, та склучені (зімкнені) хората та лесите, які, зазвичай, мають форму кола [1, с. 14-18].

Було виявлено, що в музичному фольклорі й нині збереглися рудименти фракійського, проболгарського, македонського та слов'янського походження; асимільовані залишки сусідніх стародавніх та чужорідних культур: еллінської, римської, візантійської та турецької; етапи становлення і способи організації обрядово-правового культурного простору болгарської нації, засоби боротьби болгарської нації проти поневолення та зроблено припущення, що інструментальний супровід - це залишок минулої пісні, від поетичного тексту якої в пам'яті носіїв традиції залишилася лише назва.

Дослідники болгарського музичного, пісенно-танцювального фольклору поєднують в думці, що самобутність і специфічність виконавського стилю виявляється не лише за рахунок варіативності музичної інтерпретації, діалектичного вислову поетичного тексту, зовнішнього прояву рухів людського тіла та різнобарвності художніх форм, а і специфічним наповненням, методом тлумачення, почерком подачі музичної пісенно-танцювально-рухової інформації відповідно епохи та місцевим традиціям, що природно зумовило представників етнології, музикології та хорео-

логії досліджувати болгарський фольклор за регіональними особливостями, де в основу було покладено групування за такими етнографічними областями сучасної Болгарії: Тракійська, Родопська, Пиринська, Шопська, Северняшка и Добружанська [1; 11; 13]. Наприклад, в Тракійській етнографічній області для західної музичної пісенно-танцювальної традиційної культури характерно широта та легкість в танцювальних рухах, в міру сильний прояв почуттів та настрою, енергійність, так, щоб шибкі та повільні танці наздоганялися жіночим співом або супроводжувалися музичними інструментами (таким, як кавал, гедулка, гайдата, тепан). В Східній Фракії танці як правило поділяються на дві частини – повільна і швидка в 2-х, рідше в 9-ти дольних розмірах. Вони насичені складними танцювальними рухами між якими, по команді, виконуються перехідні «трополі», які у жінок найчастіше замінюються присядками. У чоловіків танці мають більш змагальний характер і насичені такими рухами, як стукіт, опустившись на кортячки або стоячи на колінах, і т. п. В Страджах розповсюджене виконання Ярешката, Чорбаджийската, Хуркината, Бонината та інших хората, для яких характерно більш широкі і легкі танцювальні рухи з превалюванням пісенного супроводу в таких розмірах, як 2/4, 5/16, 7/16, 9/16, і в більшості пов'язаного з якимось релігійним ритуалом. Родопська пісенно-танцювальна культура зберегла численні хора шлюбно-

го функціонального навантаження з переважанням розмірів 2/4, 5/8, 7/8, 8/8, 9/8 з характерним одноголосним співом та інструментальним супроводом на гайді та кабі. Інші інструменти майже не зустрічаються. Проте гедулка (кемане), дюдюк, двоянка, кавал поширено використовуються чоловіками в Пирині, а танцювальні рухи наповнені кроками-човганням з низьким підйомом стоп ніг з чисельними пружними і низькими стрибками. При цьому зурна і тюпан, гайда и тамбура, тепана и тампето (дааре) зазвичай озвучують коледні, русальні та інші обрядові дії, чоловічі танці супроводжуються жіночим співом та грою на тамбури, а жіночі хоро переважно виконуються під пісню [1, с. 17-24] і так далі.

Між тим, нині ми не можемо окреслити чіткої межі між регіональними виконавськими особливостями з куту зору взаємовпливу художньо-творчої музичної пісенно-танцювальної діяльності, особливо стосовно перехідних форм або дуже схожих за видом та стильовою технікою виконання. Більш зрозумілим є тенденція розвитку, консервації чи занепаду тієї чи іншої складової художньо-творчої традиційної культури. За цими вже регіонально означеними стилістичними особливостями можна дослідити, яких саме форм побуту набула музична пісенно-танцювальна традиція свого попереднього мешкання у переселенців за межами історичної батьківщини, зокрема в місцях компактно-

го проживання бессарабських, таврійських та кримських болгар.

Наприклад, нині, згідно традиції застілля, болгари півдня України починають спів з гайдуцьких пісень, присвячених героїчній боротьбі народних месників з іновірцями та турками, потім виконують балади про тяжку жіночу долю у полоні та лише опісля затагують веселі пісні, поступово переходячи до масового виконання хоро. Весь цей музичний фольклор, раннього та пізнього походження, був утворений на місцях попереднього мешкання, зокрема привезений з прабатьківщини – Стара-Плавина [14, с. 144]. Не зважаючи на те, що болгарський народ дбайливо зберігає своє танцювальне мистецтво, удосконалює його форми, надаючи старовинним танцям новий зміст, близький і зрозумілий сучасній людині, безперечно, що процеси переселення мали певний вплив на розвиток традиційної культури та формування модусу мислення болгар різних регіонів України. Спостерігається тенденція розвитку більшої толерантності у побуті, а сусідство з іншими культурами обумовило утворення самобутніх рис та специфічної стилістики, притаманних лише тому чи іншому осередку [12; 13]. Не останню роль відіграє організований процес відродження національної культури, який, головним чином, відбувається за рахунок ознайомлення з дослідженнями традицій болгар, репродуктивної академічної освіти, аматорської та професійної художньої творчо-

сті, просвітницької діяльності болгаристів і має узагальнений характер, що потребує сучасних комплексних етнокультурологічних наукових досліджень з залученням суміжних наук, таких як історія, лінгвістика, етнологія та ін.

Як і раніше величезне значення мають і сучасні етнографічні експедиції, які організовуються для збору та обробки болгарського національного традиційного художньої творчості. Школи «Родолюбіє» активно спеціалізуються на пошуку народних талантів. Видання «Бібліотеки Художньої самодіяльності і танцювального мистецтва» публікує і тим самим широко репрезентує зафіксований музичний фольклор, опис автентичних хоро, ігор і танців, сценічний репертуарний матеріал; розглядає теоретичні, методичні та інші питання в галузі болгарського традиційної народної творчості. У дитячих садках і школах українських болгар народні хора, музичні ігри, гатанкі, залигалкі, разговоркі, броялки, скоромовки, народні прислів'я та приказки, характерні і забавні пісні активно розучуються як обов'язковий навчальний матеріал, а народні хора і танці є невід'ємною складовою комплексу вправ на уроках фізкультури [13; 15]. До навчального процесу, в болгарські школи та учбові заклади України, в яких вивчається болгарська культура, залучаються спеціалісти з Болгарії. Однак така тенденція збереження традиційного фольклору поступово призводить до певної стандартизації та акаде-

мізації художньо-творчої традиції, нівелюючи місцеві особливості й одночасно сприяючи феномену широкого використання народного пісенно-танцювального матеріалу не лише на сімейних, корпоративних та масових святах, а й сучасними ді-джеями на дискотеках.

Нині болгарські архаїчні художні твори, зокрема танцювальні:

- активно збираються і зберігаються в архівній, друкованій та пасивно-побутовій формі [12; 13; 14];

- вивчаються вченими, педагогами, просвітителями, діячами мистецтва і любителями народної творчості [10; 16];

- використовуються як дидактичний матеріал у навчальному процесі та як тематичне джерело авторської оригінальної творчості композиторів, співаків, художників, письменників, хореографів [1; 10; 15];

- виконуються в театрах, філармоніях, на концертних майданчиках, фестивалях і святах, традиційно в пасивно-побутовій формі функціонування професіоналами, аматорами і носіями традиції.

Дійсно, що усвідомлення, первинне осмислення і розуміння сакрального функціонального призначення автентичного наповнення музичної, танцювально-пісенної народної скарбниці втрачено та виконуються ці архаїчні художні твори з метою отримання духовної насолоди. Не зважаючи на те, що українська етнохореологія поки що перебуває на стадії форму-

вання теорії і методології дослідження танцювальної культури етносів, нині наукові здобутки української етнології дозволяють комплексно вивчити народну традиційну танцювальну культуру болгар України, як соціальний феномен культури, ефективний засіб формування естетичних поглядів, вид мистецтва з особливим художнім баченням світу, властивим тільки хореографії, об'єктивно закладеним в системі її зображально-виражальних засобів.

Література

1. Въларов С. Български народни хоро. Учебник за студентите от ВЮ «Г. Дмитров». Трето преработено издание / С. Д. Въларов. Ред. К. Маджарова. – София, Медицина и физкултура, 1988. – 217 с.
2. Горбань І. Фольклор і фольклористика болгар в Україні / Ірина Горбань. – Львів, Ін-тут народознавства НАН України, 2004. – 256 с.
3. Български народни песни от Елена В. Янкова. Записал и издал полковник Г. Янков / Г. Янков. – Пловдив : Труд, 1908. – С. XVI - 266 с. +8 с.
4. Стоянов П. Ф. 333 народные песни Елены Янковой из с. Х. Батыр (Бессарабия) – памятник духовной культуры болгарского народа, проблемы языка, истории и культуры болгарской диаспоры в Молдове и Украине / П. Ф. Стоянов. – Кишинев : Штиинца, 1993. – С.84-105.
5. Върбански А. Песните на бердянските болгари / А. Върбански. – Ногайск, 1910. – 120 с.
6. Музыченко А. Ф. Быт болгар-переселенцев Феодосийского уезда. / А. Ф. Музыченко // Этнографическое обозрение. – 1899. – Кн. XLIII. – № 4. – С. 37.
7. Музыченко А. Ф. Рождение и первые годы детства у болгар / А. Ф. Музыченко // Известия С.-Петербургского Славянского благотворительного общества – СПб. : 1903-1904. – С.17-29.
8. Музыченко А. Ф. Наблюдения над народным творчеством крымских болгар / А. Ф. Музыченко // Труды XII Археологического съезда в Харькове 1902 г.: В 2-х т. – М. : Тип. Г. Лиснера и Д. Собко, 1905. – Т. 2. – С.446-460.
9. Державин Н. С. Болгарские колонии в Роси (Таврическая, Херсонская и Бессарабская губернии) Материалы по славянской этнографии: В 2-х т., Т. 1 / Н. С. Державин. – СБНУ : 1914 – Кн. XXIX ; Т. 2 – Петроград, 1915.
10. Михайлов М. Болгарська музична культура / М. Михайлов. Ред. Л. Височинська, М. Хлівецька. – К. : Радянська Україна, 1963. – 48 с.
11. Щербіна І. В. Хора, як невід'ємна складова сучасної етнокультури болгарського народу / І. В. Щербіна // Традиційна культура в умовах глобалізації. род. субкультура і обрядовість. Мат. міжнар. наук-практ конф. (24-

- 25 жовтня) 2009 р. – Х. : ХОУНТ, 2009. – С. 245 -254.
12. Българите в Северното Причерноморие. Изследвания и материали. – Т. 10. – ОДЕСА – ВЕЛИКО ТЪРНОВО, 2009. – 420 с.
13. XII-та международна конференция «Българите в Северното Причерноморие». Програма. – Судак, 2011, – 4-6 ноември. –12 с.
14. Митков В.В. Традиционна кухня болгар Южной Украины / В. В.Митков. – Запорожье : Интер-М, 2011. – 160 с.
15. Извор на красота и родолюбие. Народно творчество в детските градини и в началното училище / Съставители И. Койнаков, Р. Кацарова. – София, Просвіта, 1994. – 206 с.
16. Христов Д. Теоретические основы болгарской народной музыки. Метрика, ритмика, ладовая и гармонические особенности / Д. Христов. Ред. Е. Гордеев. – М. : Гос. Муз. Издат, 1959. – 64 с.

В статъе анализируются современное состояние изучения и сохранения народной традиционной танцевальной этнокультуры болгар Украины в контексте современных тенденций развития украинской этнологии и этнохореологии.

Ключевые слова: танцевальная этнокультура болгар, болгары Украины, этнохореология, танцевальный фольклор, болгарский танец.

The article analyzes the current state of the study and preservation of traditional folk dance of ethnic culture of Bulgarians of Ukraine in the context of modern trends of development of Ukrainian ethnology and ethnochoreology.

Key words: dance ethnoculture Bulgarians, the Bulgarians of Ukraine ethnochoreolohiya, dance folklore, Bulgarian dance.